

DÅVILDTET,
DAMA DAMA:

Hvor GAMMEL?

En forudsætning for at kunne forvalte efter bestemte afskydningsplaner er at kunne køns- og aldersbestemme inden skudafgivelsen. Læs om, og se de forskellige kendetegn, du kan bruge i felten i forhold til at vurdere et dådyrs alder.

Tekst og foto: Niels Jørgen Henriksen

NATUR/VILDTFORVALTNING: Dåvildtbestanden har været stigende de sidste 30 år, og der findes nu faste bestande i store dele af landet. Forårsbestanden blev i 2019 opgjort til knap 38.000 dyr. Også jagtudbyttet har været stigende og er, efter at have ligget ret stabilt på knap 2.000 frem til midten af 1980'erne, mere end firedoblet til godt 9.200 stykker i sæsonen 2018-2019. Dette betyder, at flere og flere jægere, der ikke har nogen større erfaring med arten, stifter bekendtskab med den, og for at kunne foretage en målrettet og etisk forsvarlig afskydning er det nødvendigt at kunne bestemme alderen på dyret, inden der afgives skud. At fastslå dyrets alder, efter at det er nedlagt, er lærerigt og kan give erfaring, men det er vurderingen inden skuddet, der er afgørende.

Då, smaldå eller kalv

Dåvildtets brunst falder i en periode mellem oktober og december, typisk i de sidste tre uger af

Kalve dier langt hen på året, også veludviklede dyr som kalven her, der bliver serviceret i begyndelsen af november.

oktober. Da dåerne, som generelt op-søger hjortene, kun er i brunst i en eller to dage, og her kun kan beslås i nogle timer, sker der af og til det, at en då ikke bliver beslået. Den kan så komme i brunst igen efter ca. 21 dage, og lykkes det heller ikke her, kan den blive det endnu en gang efter yderligere 21 dage. Dette betyder, at nogle kalve sættes meget sent, da drægtighedsperioden er 33 uger, og disse sene kalve vil være helt afhængige af moren hele jagtsæsonen. Dertil kommer, at undersøgelser tyder på, at alle kalve, der mister deres mor på den frie vildtbane, vil blive sat tilbage og være i større risiko for at gå til grunde end ellers. Det er derfor vigtigt at kunne afgøre, om et dyr, der kommer for, er en gammel då, en kalv eller eventuelt et smaldyr. De sidste kan være meget svære at identificere i jagtsæsonen.

Hjortene

Ved afskydning af hjorte er aldersvurderingen i felten i forhold til afskydning udelukkende et redskab til at forvalte efter et bestemt princip, da bortskydning af en "forkert hjort" ikke har nogen dyreetisk betydning. I forhold til hos hunddyrene har man her også geviret som retningsgivende for alderen. Det bør dog kun bruges som supplement til de øvrige kendetegn for hjorte, der er mere end to år gamle.

Her er det vigtigt først og fremmest at fokusere på kropsbygningen, holdningen og udtrykket i hovedet og dernæst på selve geviret.

Når då og kalv stiller sig op som her, er det nemt at se forskellen. Dåen til venstre har en kraftig, nærmest firkantet krop med rundet bug, og hovedet er ret stort, langt og markeret. Kalven til højre har en meget spinklere krop og et ungdommeligt lille, kort hoved med "bambiudtryk".

En lille rudel passerer. Forrest er dåen delvist dækket af kalven, og efterfølgende en smaldå og en spidshjort – begge etårdsdyr. Læg især mærke til hovederne: Dåen stort og langt, kalven lille og kort, og smaldyrets har fået noget størrelse, men har stadig noget ungdommeligt tilbage.

En spidshjort. Et typisk dyr i sit andet leveår. Kroppen er stadig rimelig lille, og vægten ligeligt fordelt. Dette "første hoved", som tyskerne kalder det, kan variere en del. Lige fra nogle knolde med kun lidt spids over lange spidser til et lille "gevir" med to eller tre ender.

Ved et enligt dyr er der ikke noget sammenligningsgrundlag. Dyrets fremtoning afgør, om det er forsvarligt at skyde. Hovedet er stort og markeret, kroppen er ikke voldsomt stor, men dog ret firkantet, så det er en då – kigger man godt efter, er yveret faktisk synligt. En skudafgivelse her kan være fatalt for den eventuelle kalv.

> Der er flere måder at dele hjortene op i klasser på. Nogle steder opererer man med tre klasser, andre med fire, og andre igen med fem. Vi gør det sidste i DJ.

Inddelingen i fem ser således ud: kalve (første leveår), spidshjorte (andet leveår), unge hjorte (tredje og fjerde leveår), midaldrende hjorte (femte til og med ottende leveår) og gamle hjorte (niende leveår eller ældre). Hjorte til og med tredje leveår er ret lette at genkende, men med stigende alder bliver det sværere og sværere at fastslå alderen med sikkerhed, ligesom der kan være forskel i udviklingen fra terræn til terræn.

Der er dog nogle generelle træk, der kan bruges til at vurdere hjorte fra deres fjerde leveår. Kroppens tyngdepunkt bevæger sig fremad med årene, halsen bliver stærkere, og strubehovedet træder tydeligere frem og sidder længere og længere nede på halsen. Hovedet bliver bredere, og ansigtsudtrykket ændrer sig mod det mere bisre og bliver til sidst mere tyreagtigt, ligesom hovedet ofte bliver mørkere end kroppen på ældre hjorte. I forhold til geviret er der en tendens til, at massen i selve skovlene først er i den

øverste tredjedel og så flytter ned til nederste tredjedel for igen at flytte op i den øverste tredjedel (tragtformet) hos de gamle hjorte, og rosenkransene

kommer med alderen til at sidde dybere og dybere.
klitgaardhenriksen@gmail.com

I sit tredje leveår er hjorten blevet noget kraftigere, og vægten er så småt begyndt at flytte fremefter, men hovedet bæres højt på en hals, der endnu ikke har nået den voksne hjorts styrke. "Andet hoved" på toårshjorten er ofte som her det, vi betegner som en stanghjort, hvor geviret kun har lille ansats til at danne skovle. Tyskerne kalder meget rammende denne type for "ske".

"Andet hoved" kan også være udviklet med små skovle som her. Dyrrets øvrige fysiske kendetegn fortæller dog, at det er et ungt dyr. Hovedet, som er ungdommeligt, holdes højt, halsen er tynd, strubehovedet kan kun lige anes, og vægten er kun lidt forskudt fremefter.

Stadig et ret mildt udtryk i ansigtet, vægten skubbet lidt frem, halsen har fået mere styrke, og strubehovedet sidder højt og er kun lidt synligt. Stængerne er ret spinkle, og skovlene små med massen i øverste del. Formodentlig i sit fjerde leve år – "tredje hoved".

Vægten rykket noget frem, så tyngdepunktet nærmer sig forbenene, halsen rimelig kraftig med et meget synligt strubehoved, der sidder i den øverste halvdel af halsen. Hovedet lidt spidst, og geviret udviklet med to fulde skovle med massen i nederste tredjedel, kraftige stænger og lange, svungne øjensprosser. En hjort i sin bedste alder, femte til syvende leveår.

Vægten rykket godt frem. Kraftig hals med strubehovedet siddende midtpå. Hovedet mørkt i forhold til resten af dyret. Geviret med fulde skovle og massen i nederste tredjedel, kraftige stænger med lange øjensprosser. Også en hjort i sin bedste alder, sjette til ottende leveår.

Tyngdepunktet tæt på forbenene og en kraftig hals. Hovedet bredt og tyreagtigt. Geviret med stort udlæg, lidt tynde øjensprosser, en krummet mellemsprosse og en del flige i skovlene, der har massen i den øverste tredjedel. En gammel hjort. Formodentlig ottende-niende leveår.

Kun hovedet er synligt, da denne gamle kæmpe har lagt sig i skyggen, men hoved og gevir er nok til at fortælle, at det er en gammel hjort. Et rigtigt tyrehoved med rosenkransene siddende meget dybt. Gevirets øjensprosser sidder langt fra hinanden og er ikke længere så lange og svungne. Mellemsprossen på venstre stang sidder meget højt, og skovlene er tydeligt på retur. Formodentlig mindst 10. leveår.